

اهمیت قصه در رشد کودکان

پیش دبستانی

لیلا رحمانی

مدیر مدرسه ابتدایی و پیش دبستانی
شیخ طوسی، قزوین

اشاره

قصه‌گویی و خواندن ترانه‌های کودکان به افزایش توانایی‌های ذهنی و زبانی کودکان پیش‌دبستانی کمک می‌کند. قصه گفتن از زمان‌های دور در فرهنگ کشور ما جایگاه خاصی داشته است. کودکان پیش‌دبستانی به شنیدن قصه علاقه زیادی نشان می‌دهند و قصه‌گویی تأثیری باور نکردنی بر مغز و سلامت روحی این کودکان دارد. قصه در زبان‌آموزی و آموختن کلمات جدید به کودکان، نقش قاطعی دارد. قدرت بیان و عواطف و افکار کودکان پیش‌دبستانی را پرورش می‌دهد و نیروی تخیل را در آنان تقویت می‌کند. امروزه قصه‌گویی بسیار مورد توجه متخصصان قرار گرفته است.

کلیدواژه‌ها: قصه، پیش‌دبستانی، کودکان

مقدمه

چرا کودکان به قصه علاقه دارند؟ چرا برای آن‌ها قصه می‌گوییم؟ چرا شنیدن قصه برای کودکان شیرین و جذاب است؟ آیا قصه در تکوین شخصیت کودک نقشی دارد؟ تأثیرات و فواید قصه‌گویی برای کودکان چیست؟ قصه گفتن در تکامل مغز کودکان تأثیر زیادی دارد. شنیدن قصه، صحبت کردن کودکان را راحت می‌کند و در نتیجه آن، آن‌ها کلمات را صحیح و کامل ادا می‌کنند. قصه اثری عمیق

اجتماعی و ارتباطی کودکان می‌شود.

اهداف قصه‌گویی در دوره

پیش‌دبستانی

- گسترش رشد زبان
- انتقال تجارب زندگی به کودکان پیش‌دبستانی
- آشنا کردن آنان با ادبیات قومی
- تقویت زمینه‌های برنامه‌درسی
- افزایش مهارت گوش دادن کودکان
- ارضا کردن حس کنجکاوی آنان
- رشد قدرت تخیل کودکان
- آشنا کردن کودکان با صفات پسندیده و ناپسند.

نقش قصه‌گویی در شکوفایی

خلاقیت کودکان پیش‌دبستانی

قصه‌گویی و قصه‌خوانی نقش بسزایی در رشد و شکوفایی خلاقیت کودکان دارد. قصه تلاشی هنرمندانه برای هدایت کودکان و رشد زبانی آنان و شیوه‌ای مؤثر در وسعت بخشیدن به تخیل و تصورشان است. کمک به پرورش قدرت بیان، عواطف و افکار، تقویت قوه ابداع، ابتکار، تخیل و ایجاد علاقه به مطالعه و جست‌وجوگری از نکات مثبت و مهم قصه‌گویی برای کودکان است. قصه در رشد شخصیت کودک نقش مهمی دارد. کودکان از طریق قصه‌های خوب به بسیاری از ارزش‌های اخلاقی چون پایداری، شجاعت، نوع‌دوستی، امیدواری، آزادی، جوانمردی، طرفداری از حق و استقامت در مقابل زور پی می‌برند و همین، هسته بسیاری از قصه‌ها را تشکیل می‌دهد. پرورش حس زیبایی‌شناسی در

در فکر و روحیه کودکان می‌گذارد و آنان را برای رویارویی با مسائل و معاشرت با دیگران آماده می‌کند. قصه در درک و فهم مشکلات زندگی به کودکان کمک می‌کند. قصه‌گویی فضایی را در اختیار کودکان می‌گذارد که تخیل خود را تقویت کنند. در قصه‌گویی کودکان آزادند که در ذهن خود شخصیت‌ها و قهرمان‌ها را بسازند.

اهمیت قصه‌گویی برای کودکان

پیش‌دبستانی

قصه پاسخی به کنجکاوی کودکان و یکی از ابعاد فطرتشان است. بنابراین، قصه با فطرت پرسشگر، جست‌وجوگر و کنجکاو کودکان پیوند دارد. قصه‌گویی به رشد توانایی‌های ذهنی و هیجانی کودکان کمک شایانی می‌کند. با این کار نه تنها کودکان با صداها، کلمات و زبان آشنا می‌شوند بلکه کتاب و کتاب‌خوانی هم برایشان ارزش پیدا می‌کند. قصه گفتن برای کودکان سبب تقویت قوه تخیل و کنجکاوی آنان می‌شود و به رشد مغزی‌شان کمک می‌کند. آشنایی هر چه بیشتر کودکان با قصه به آنان کمک می‌کند. بین دنیای «واقعی» و دنیای «خیالی» تمایز قائل شوند. همه اینها به افزایش خلاقیت کودک می‌انجامد. قصه‌گویی می‌تواند راهی بی‌دردسر برای شناسایی کودکان با هیجان‌ات شدید باشد. کودکان به این ترتیب می‌توانند با رویدادهای غیرمعمول و ترسناک آشنا شوند. قصه‌گویی سبب تقویت پیوندهای عاطفی، تقویت روابط فرزندان با پدر و مادر و بهبود توانایی‌های

کودکان، توجه دادن کودکان به دنیای اطراف، پرورش عادت‌های مفید، تشویق حس استقلال‌طلبی و خلاقیت کودکان هدف اصلی گفتن قصه‌های خوب برای بچه‌هاست. کودکان از تولد تا ۶ سالگی دوران مهمی را می‌گذرانند که سریع‌ترین زمان یادگیری و شکل‌گیری الگوها و احساس‌های اساسی نسبت به خود و دیگران است. نقش پدر و مادر کمک به کشف این دنیا و در نتیجه، رشد کلامی با صحبت کردن، پاسخ‌گویی به سوالات، خواندن کتاب و گسترش زبان و مهارت کلامی آن‌هاست. قصه و قصه خواندن برای کودکان، تهیه نوار قصه و گوش دادن با هم به آن و بازی کردن با فرزندان خردسال نقش عمده‌ای در رشد کلامی، شخصیتی و روانی آنان دارد. شنیدن قصه‌های سنتی به رشد ذهنی و روانی کودکان کمک زیادی می‌کند و تنها در فرایند قصه‌گویی توسط والدین، احساس آرامش و ارضای عاطفی - که پیش نیاز فعالیت‌های خلاق است - شکل می‌گیرد.

ویژگی‌های یک قصه خوب

۱. قصه باید حس کنجکاوی کودک را برانگیزد
۲. پیوستگی منطقی صحنه‌های قصه، به ذهن کودک نظم منطقی می‌دهد.

۳. قصه به قوه تخیل کودک کمک می‌کند و او خود را یکی از شخصیت‌های قصه می‌پندارد.
۴. قصه موجب رشد نیروی بیان، تکلم و افزایش گنجینه لغات و اطلاعات کودکان می‌شود.
۵. قصه مناسب به کودکان در حل مشکلات و مسائل زندگی و کسب مهارت‌های اجتماعی کمک می‌کند.
۶. کودکانی که در دوره پیش از

دبستان

به قصه‌ها گوش

داده و با صداها و واژه‌ها و

معنای آن‌ها به صورت شنیداری

آشنا شده‌اند، در سنین مدرسه در

برخورد با شکل نوشتاری کلمات معنی

آن‌ها را سریع‌تر درک می‌کنند.

زمان مناسب برای قصه‌گویی

قصه‌گویی برای کودکان تنها به وقت

خواب آن‌ها محدود نمی‌شود، بلکه

می‌توانید در هر زمان دیگری مانند

وقتی که در سالن انتظار مطب پزشک

هستید یا در خودرو،

اتوبوس،

چند نکته

مهم در مورد

قصه‌گویی برای

کودکان پیش دبستانی

بهتر است برنامه‌ای منظم

برای قصه‌گویی طرح کنید.

محیطی آرام برای

قصه‌گویی ایجاد

کنید.

قصه

اثری عمیق در فکر و روحیه کودکان می‌گذارد و آنان را برای رویارویی با مسائل و معاشرت با دیگران آماده می‌کند

پارک

و ... برایشان قصه بگویید. این امر به میزان توجه و علاقه فرزند شما بستگی دارد. قصه برای تقویت هر چه بیشتر قوه تخیل و نیز اعتمادبه‌نفس کودکان خوب است. در دوره پیش دبستانی، قصه‌گویی نقش عمده‌ای در پرورش ذهن و خلاقیت کودکان دارد که باید به آن توجه خاص داشت.

قصه

را رودررو و چهره به چهره به کودکانتان بگویید. برای ایجاد جذابیت قصه را با تن صداها و گوناگون (افتان، خیزان) و لحن‌های مختلفی بیان کنید. فرزند خود را به بازگویی مجدد قصه‌ای که برایشان گفتید، تشویق کنید. یک قصه را برای کودکانتان چندین بار تکرار کنید.

بسیاری دارد؛ زیرا علاوه بر پرورش استعداد، قدرت حافظه، قدرت بیان بچه‌ها را نیز تقویت می‌کند. این کار مهم‌ترین تمرین در پرورش قدرت بیان و تکلم بچه‌هاست. کودکان طبیعتاً از شنیدن قصه لذت می‌برند؛ زیرا جریان زندگی‌های ناشناخته و ماجراهای عجیب را در آن تعقیب و کشف می‌کنند. کودکان در دنیای قصه بازی می‌کنند،

با قصه‌ها می‌خوانند، بیدار می‌شوند و زندگی می‌کنند. شلوغ‌ترین بچه‌ها با آرامش به قصه‌ها گوش می‌دهند، از قصه‌ها می‌آموزند و عبرت می‌گیرند و حتی در عالم خواب نیز قصه‌ها را دنبال می‌کنند. اگر قصه‌گو با دنیای بچه‌ها آشنا باشد و منطق آن‌ها را بپذیرد، می‌تواند با بهره‌گیری از فنون قصه‌گویی، بذل ارزش‌های بزرگ و کوچک اخلاقی و انسانی را در کودکان بکاردهد. چقدر خوب بود اگر در خانه و مدرسه برای پرورش نیکوتر و حتی آموزش بهتر درس‌ها، به فن قصه‌گویی توجه بیشتری می‌شد و آموزش قصه‌گویی به معلمان جزء برنامه‌های اصلی آموزش و پرورش قرار می‌گرفت

ویژگی‌های قصه

۱. باید متناسب با احساسات، علایق، سن، درک و هماهنگ با فضای ذهنی کودک باشد.
۲. باید هیجان‌انگیز باشد تا در کودک انگیزه تعقیب ماجرا را ایجاد کند.
۳. باید کوتاه و ساده باشد.
۴. باید به‌گونه‌ای باشد که کودک نتواند آخر آن را حدس بزند.

قصه گفتن برای تکامل مغز نوزادان و کودکان لازم است. با قصه‌گویی، کودکان صدای والدین خود را بهتر می‌شناسند. کودکان آماده پذیرش و یادگیری‌اند و دوست دارند صدای والدین خود را بشنوند و با محیط آشنا شوند

نقش بسزایی در رشد و شکوفایی کودکان پیش‌دبستانی دارد؛ زیرا:

۱. موجب انتقال مفاهیم علمی، طبیعی و حتی معنی و مفهوم واژگان به دنیای کودکان می‌شود.
۲. ارزش‌هایی مثل راست‌گویی، دوستی و کمک به دیگران را انتقال می‌دهد.
۳. باعث اصلاح رفتارها به شکلی سریع‌تر و بهتر و طبیعی‌تر در کودکان می‌شود.
۴. خلاقیت، حس کنجکاری و زبان‌آموزی کودکان را تقویت می‌کند.
۵. موجب تعامل بهتر اجتماعی، برقراری ارتباط و سخن گفتن می‌شود.
۶. عامل انتقال میراث فرهنگی و پیوند میان امروز و گذشته است.
۷. موجب پرورش قدرت تخیل در کودکان پیش‌دبستانی می‌شود.

نقش کودکان پیش‌دبستانی در فرایند قصه‌گویی

کودکان دوست دارند که قصه‌های شنیده شده را دوباره بشنوند. بازگویی قصه‌های شنیده شده فایده‌های

نقش و تأثیر قصه در کودکان پیش‌دبستانی

قصه نقش بسیار مهمی در تکوین شخصیت کودک دارد. از طریق قصه‌های خوب، کودکان به بسیاری از ارزش‌های اخلاقی پی می‌برند. پایداری، شجاعت، نوع‌دوستی، امیدواری، آزادگی، جوانمردی، طرفداری از حق و حقیقت و استقامت در مقابل زورگویی و ستم ارزش‌هایی هستند که هسته مرکزی بسیاری از قصه‌ها را تشکیل می‌دهند. پرورش حس زیبایی‌شناسی در کودکان، متوجه ساختن کودکان به دنیای اطرافشان، پرورش عادات مفید در کودکان، تشویق حس استقلال‌طلبی و خلاقیت کودکان هدف‌های اصلی طرح قصه‌های خوب برای کودکان است.

قصه

۵. باید در مخاطب تأثیر مثبت داشته باشد و رفتارهای منفی را در او دامن نزند.
۶. برای کودکان جالب و جذاب باشد.
۷. در آن واژگان محدود و ملموس به کار رفته شده باشد.
۸. باید پخته و سنجیده باشد.
۹. **کتاب قصه را کودک باید بیسندد (از لحاظ خطوط - نقاشی و...)**

سن مناسب برای شنیدن قصه

قصه گفتن برای تکامل مغز نوزادان و کودکان لازم است. با قصه‌گویی، کودکان صدای والدین خود را بهتر می‌شناسند. کودکان آماده پذیرش و یادگیری‌اند و دوست دارند صدای والدین خود را بشنوند و با محیط آشنا شوند. کودکان ۲ ساله: این کودکان زود به شنیدن داستان و شعر علاقه نشان می‌دهند. داستان مخصوص این‌ها می‌تواند بازتاب کارهای روزانه‌شان باشد؛ مثلاً قصه کودکی که خوب غذا می‌خورد و حیوانات را دوست دارد.

کودک ۳ تا ۴ ساله: برای این کودکان می‌توان داستان‌هایی با حوادث و شخصیت‌های بیشتر را تعریف کرد. کودکان ۵ تا ۷ سال: توانایی شنیدن قصه‌های بلند و چند قسمتی را دارند و می‌توانند بین قسمت‌های مختلف ارتباط برقرار کنند.

قصه‌گویی برای کودکان پیش‌دبستانی، عامل مؤثری در جهت‌دادن به فرهنگ مطالعه در کودکان است و در آینده از آن‌ها خوانندگانی، خوب و ماهر و تیزبین می‌سازد.

شرایط قصه‌گو

۱. قصه را خوانده باشد.
۲. قصه را دوست داشته باشد.
۳. در حین قصه گفتن از فضای قصه بیرون نرود.
۴. صبور و با حوصله باشد.
۵. از تغییر صدا برای شخصیت‌های مختلف استفاده کند و از حرکات اضافی

- بپرهیزد.
۶. از تکیه کلام نابجا استفاده نکند.
۷. با کودک ارتباط عاطفی برقرار کند. (به کمک نگاه، لبخند و...).
۸. لحن و حرکات قصه‌گو وقتی به انتهای قصه نزدیک می‌شود باید آرامش‌بخش باشد.
۹. نباید لکنت زبان داشته باشد. صدای تو دماغی و لهجه هم به قصه لطمه می‌زند.
۱۰. قصه‌های با تصویر را بهتر است از رو بخواند.
۱۱. از نظر ظاهری، آراسته و پاکیزه باشد.
۱۲. شروع قصه‌گویی بسیار مهم است. (جمله در آغاز قصه و حسن ختام قصه: یکی بود و یکی نبود - قصه ما به سر رسید).
۱۳. پس از عبور از یک حادثه و یا در یک موقعیت مناسب درنگ و سکوت کوتاه داشته باشد.
۵. ابزار و لوازم قصه‌گویی را به خوبی مد نظر قرار دهد.

روش‌های قصه‌گویی

۱. قصه‌خوانی؛ در درست گرفتن متن و خواندن
۲. قصه‌گویی ساده
۳. قصه‌گویی همراه با پرده‌خوانی
۴. قصه‌گویی همراه با تقلید صدا
۵. قصه‌گویی همراه با دیگران.

نتیجه‌گیری

قصه‌کودکان پیش‌دبستانی را پرورش می‌دهد و باعث مسرت‌خاطر، وسعت تخیل و قوت تصور آن‌ها می‌شود و نیز به آنان نیروی ابتکار و ابداع می‌بخشد. قصه اثری عمیق در فکر و روحیه کودکان بجا می‌گذارد و در فهم مشکلات زندگی آنان را یاری می‌کند. قصه در زمینه‌های زبان‌آموزی و آموختن کلمات جدید به کودکان، نقش قاطعی دارد. قدرت بیان و عواطف و افکار کودکان پیش‌دبستانی را پرورش می‌دهد و

نیروی

تخیل را

در آنان تقویت

می‌کند. در عین حال،

قدرت ابتکار و ابداع را در

کودکان تحریک کرده و عشق

و علاقه را در آنان ایجاد می‌کند.

قصه موجب رشد اعتمادبه‌نفس کودک

و علاقه‌مند ساختن او به آزادی و عدالت

اجتماعی می‌شود. نیازهای عاطفی کودک

را رفع می‌کند و در نهایت، او را برای دریافت

پیام‌های اخلاقی و انسانی و شهروندی

خوب بودن آماده می‌سازد. بچه‌های

پیش‌دبستانی عاشق حرکات بیانی با دست،

تغییر حالت و احساس با صورت و صداهای

زمینه و جلوه‌های صوتی هستند. نتایج به

دست‌آمده نشان می‌دهد که قصه گفتن در

تکامل مغز کودکان نقش مهمی دارد.

منابع

۱. آنا، پلوسکی. (۱۳۶۴). *دنیای قصه‌گویی*. ترجمه محمد ابراهیم اقلیدی. تهران: انتشارات سروش.
۲. الین، گرین. (۱۳۷۸). *هنر و فن قصه‌گویی*. ترجمه طاهره آدینه‌پور. تهران: انتشارات ابجد.
۳. برونو، بنلهاپیم. (۱۳۸۴). *کودکان به قصه نیاز دارند*. ترجمه کمال بهروز کیا. تهران: نشر افکار.
۴. بهروز کیا، کمال. (۱۳۸۴). *قصه و داستان در کتاب‌های آلمان*. تهران: پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان.
۵. پولادی، کمال. (۱۳۸۴). *بنیادهای ادبیات کودک*. تهران: انتشارات کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.
۶. حجوانی، مهدی. (۱۳۷۶). *قصه چیست*. تهران: انتشارات حوزه هنری.
۷. حکیمی، محمود و کاموس مهدی. (۱۳۸۳). *مبانی ادبیات کودک و ویژه ادبیات دینی*. تهران: نشر دانشگاهی.
۸. دیویی، چمبرز. (۱۳۶۶). *قصه‌گویی و نمایش خلاق*. ترجمه پریا فزل‌ایغ، تهران: نشر دانشگاهی.
۹. غنی، رضا. (۱۳۸۵). *اصول و روش‌های قصه‌گویی*. تهران: نشر کانون (حوزه معاونت فرهنگی).
۱۰. سنکری، محمدرضا. (۱۳۸۸). *اصول و مبانی شعر و قصه کودک*. تهران: نشر دانشگاهی.
۱۱. طاق‌دیس، سوسن. (۱۳۷۸). *یادداشتی درباره کودک، قصه و مطالعه*. تهران: پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان.
۱۲. یارویی، منصور. (۱۳۸۰). *تبسم شکوفه‌ها*. تهران: انتشارات تمدن اسلامی ارومیه.